

Bemærkninger til forslaget

1. Baggrunden for forslaget

Danmark har en velfungerende offentlig forvaltning, og den politiske og administrative ledelse og ansatte i de offentlige myndigheder arbejder effektivt og sagligt. Men indimellem opstår der desværre enkelte sager, hvor politisk valgte og administrative ledere misbruger et offentligt hverv og der opstår og forekommer forskellige former for uredelighed. Sagerne viser, at uanset at der er et kontrol- og tilsynssystem, der normalt fungerer, er det ikke i alle tilfælde tilstrækkeligt til at forhindre sagerne i at opstå. Heller ikke offentligt ansattes pligt til at sige fra over for ulovligheder eller ret til at fremkomme med kritiske meningstilkendegivelser i offentligheden også om emner inden for deres eget arbejdsområde har kunnet dæmpe op for sagerne.

Der foreslås derfor indført en meddeleret for ansatte i den offentlige forvaltning, hvis der forekommer uredelighed og åbenbar misbrug af offentlige midler, dvs. en slags ret til at slå alarm. Formålet med forslaget er at sikre offentlige ansatte en udtrykkelig ret til i samfundets interesse at gøre opmærksom på uredelige forhold på den ansattes arbejdsplads og åbenbart misbrug af offentlige midler. Med udtrykket åbenbart misbrug af offentlige midler tænkes både på manglende klar bevillingsret, anden anvendelse af offentlige midler, end der er hjemmel til, og manglende økonomisk kontrol. Meddeleretten indebærer en ret til at gå til medierne til og at forblive anonym samt retsbeskyttelse, hvis den pågældende ansattes navn alligevel måtte komme frem med ansættelsesmæssige konsekvenser som følge, f.eks. afskedigelse, degradering eller forflytning.

Det er naturligvis ikke hensigten med forslaget at fremme en angivermentalitet eller utilfredse medarbejderes muligheder for at chikanere ledelsen i en myndighed. Forslaget kræver også af denne grund en afgrænsning, så det kun kommer til at omfatte situationer, hvor der er påtrængende grundlag for at slå alarm. Den nærmere udformning af en meddeleret er angivet nedenfor i afsnit 5.

Der er selvfølgelig allerede i dag en mulighed for at gå til medierne eller lække informationer til pressen, men for mange ansatte vil det være en grænseover-

skridende handling, dels fordi mange har en loyalitetsfølelse over for deres arbejde, og dels fordi det kan opleves som en noget lyssky handling. En udtrykkelig lovreguleret meddeleret vil være et effektivt og legitimt instrument for ansvarlige ansatte, som ønsker aktivt at forhindre uredelighed i den offentlige forvaltning og åbenbart misbrug af offentlige midler. Samtidig vil en meddeleret være et markant signal om en styrkelse af princippet om størst mulig offentlighed i forvaltningen.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at nogle af de kommunale skandaler kunne være undgået og kan undgås, hvis de ansatte får en meddeleret. Efter de oplysninger, der i dag foreligger, tyder meget på, at der ville have været ansatte i Farum Kommune, der ville have benyttet sig af en sådan ret. Det fremgår af det, der er kommet frem efter afsløringer om forholdene i Farum Kommune, at ansatte var klar over, at der var noget rivende galt. Men de turde ikke sige noget på grund af konsekvenserne for deres stilling, hvilket er forståeligt, når man tænker på den personalepolitik, der blev praktiseret i Farum.

Om det kunne have forhindret skandalen i Greve Kommune, er uvist, da denne skandalesag i øjeblikket er mindre belyst.

Der har også været andre sager, som afslører, at det i dag er forbundet med store omkostninger at meddele, at der foregår noget uredeligt, herunder uredelig omgang med offentlige midler. Således blev en dansk embedsmand tilsyneladende mobbet væk fra sit job af sine chefer, da den pågældende afslørede svindel i EU's statistiske kontor Eurostat. En embedsmand i Energistyrelsen led en lignende skæbne, da vedkommende påpegede, at der blev spildt masser af offentlige midler på grund af fejlslagne energispareordninger, bl.a. på grund af manglende kontrol.

2. Retstilstanden i hovedtræk i USA, Storbritannien og Sverige: »whistleblower-lovgivning«

En meddeleret eller meddelefrighed kendes i lande som Sverige, USA og Storbritannien. I USA og Storbritannien går den under betegnelsen »whistleblower-lovgivning«. Der findes ikke nogen god oversættelse på dansk af det engelske ord whistleblower (egentlig